

MIÐVIKAN

Nýggjar kanningar vátta: Dollin er partur av heimssøguni

Tað er komið rættuliga fitt meira komið undan kavi um D.J. Danielsen og um hansara leiklut í stríðnum móti ræðustýrinum hjá Lepold 2. í Congo. Henda søgan er nú við at vekja ans í Bretlandi

1. partur

Í hesum døgum fyri 110 ár síðani var havnarmaðurin Daniel Jacob Danielsen á eini søguligari kanningarferð í Congo at kanna ræðuleikarnar í landinum. Fáar mánaðir seinni skapti hann sjálvur heimssøgu.

Tað eru nógvar minniligar sjóferðir gjørdar av føroyingum. Men tann mest søguliga sjóferðin, sum nakar føroyingur hevur gjørt, er tann hjá havnarmanninum Daniel J. Danielsen, kallaður Dollin við bátinum “Henry Reed”. Sjóferð er kanska nakað nógv sagt, tí henda ferðin var á eini á, nevniliga Congoáin, sum kortini í mun til okkara áir er sum eitt hav.

Dollin var bæði skipari og maskinmeistari. Hann var útbúgvinn maskinmeistari, og hann hevði frammanundan havt somu størv á bátinum “Pioneer” hjá Balolo missi-ónini.

Tað var ein annar hvítur maður við. Hetta var bretska konsulin í Congo, Roger Casement. Umframt var lokal manning, einir 20 mans, og hennara størsta uppgáva var at høgga timbur á landi til brennievni til dampmaskinuna.

Uppgávan hjá Casement var heilt serlig. Hon var at kanna tíðindi um, at í Congo var eitt ræðustýrið, skipað av belgiska konginum Leopold 2, sum hevði Congo sum sína persónliga ogn. Hetta hevði Bretland heimild til, tí Leopold var bara “uppsitari” av Congo eftir sáttmála gjørdur í 1885 millum 14 europeisk lond, millum hesi Bretland og Danmark.

Dollin mynstraði umborð 17. juli, og hann mynstraði av 15. september eftir at hava verið niðan eftir ein stóran part av Congo ánni og oman aftur. Hetta merkir, at í hesum døgum fyri 110 árum síðan var Dollin á veg niðan eftir Congoánni, har hann fekk víst sín dugnaskap sum

Trúboðaramynd av D.J. Danielsen

skipari, sum Casement eisini tekur til. Hetta var ikki bara sum at siga tað við sandrivum, rekandi trøum og øðrum vandum, sum kundu vera.

Um so Dollin legði alt frá sær, tá ið hann fór í land, hevði tað verið nóg mikið til at tryggja honum pláss í siglingarsøguni. Hesin parturin av hansara søgu er hampiliga væl kendur frá ymiskum bókmentum, eisini dagbókini hjá Casement. Dollin var sjúkur, tá ið hann fór í land. Tann 20. september fór hann við rutuskipinum Phillippeville til Bretlands, hagar hann er komin um 11. oktober.

Nýggjar kanningar vátta søguna

Nú er tað hansara veruliga søga byrjar. Tann søgan, sum hevur verið stórt sæð púra ókend í meira enn hundrað ár.

Í hesi og komandi tveimum Miðvikum verður greitt frá seinastu kanningunum av søguni hjá Dollan, sum allar stuðla teimum niðurstøðum, sum fyrr eru gjørdar. Nevniliga, at tað var Dollin, sum var upprunin til ta

ljósmyndafundarrøð, sum førdu til ta fólkarørslu í Europa og USA móti ræðustýrinum í Congo, ið endaði við, at belgiski kongurinn Leopold 2 í 1908 mátti lata Congo frá sær sum persónliga ogn til belgiska statin. Hetta kann sigast at vera ein heimssøgulig hending.

Fyri nøkrum árum síðani var ein ferðaframsýning um Congo og sambandið við norðanlond á teimum norðurlendsku tjóðsøvnunum.

Í hesum sambandi var kannað, um nakar føroyingur hevði havt nakran leiklut í Congo. Tað, sum tá fanst, var hildið at hava so lítið uppá seg, at tað var ikki vert at taka upp á tungu á framsýningini.

Men veruleikin er tann, at tað júst var tann eini føroyingurinn í Congo, sum gjørdi tann mest slóðbrótandi innsatsin fyri fólkið í Congo í mun til teir allarflestu teimum túsundavís norðurlendingarnar í Congo. Teir vóru har fyrst og fremst fyri at tæna statinum bæði á landi og sum sjómenn.

Hetta vísti eg á í bókini “Dollin – havnarmaðurin,

Dollin var upprunaliga skipari og meistari á missiðsbátinum Pioneer.

sum broytti heimssøguna”, sum kom út í 2010 við enskum samandrætti.

Hesin samandrættur hevur gjørt, at bókin hevur vakt ans uttanlands. Tí var eg biðin um at skriva eina grein um Dollan í tíðarritinum Brethren Historical Review, sum verður givið út av BAHN, sum stendur fyri Brethren Archivists and Historical Network. Tey sum hava áhuga fyri hesum stovni kunnu fara inn á heimasíðuna: brethrenhistory.org

Samandrættur av hesi grein var í tveimum Miðvikum seinasta heyst.

Dollin tók søguligu myndirnar

Henda greinin førði til meira kanning, og hon kom fyri ein stóran part at snúgva seg um myndirnar, sum vórðu brúktar í hesi fundarrøð. Tað var greitt, at Dollin hevði nýtt myndir, sum hann sjálvur hevði tikið, og hesar vóru vístar í hvussu er í Havn og á Viðareidi í 1904.

Tað hevur verið nógv skrivað, serliga á enskum, um hesa fundarrøð í Bretlandi, sum hevði ta nýskapen við

sær, at saman við munnligu frásøgnnum um ræðuleikarnar vóru vístar myndir av fólki av lamløstaðum fólki, serliga við avkvettum hondum, sum gjørdust ímyndin av yvirgangin móti fólkinum í Congo.

Søgan aftanfyrir kvettu hendurnar var, at leiguhermenninir hjá Leopold máttu lata myndugleikunum eina avkvetta høggruhond fyri hvørja patrón, teir kundu fáa, tá teir komu aftur av vígvølli. Hetta var mest frá dripnum “figgindum”. Men restaði í, so kvettu teir høggruhondina av tilvildarligum livandi fólki, og hetta kundi so geva eina eyka patrón!

Júst hetta gjørdi sítt til, at fólki gjørdust øst og uppskakað. Hóast talið av fólki við avkvettum hondum ikki var stórt sammett við øll, sum vórðu dripin, so østu júst hesar myndir av fólki við avkvettum hondum fólki meira enn fólki, sum vórðu dripin.

Tað hava ymisk nøvn verið søgd at hava tikið hesar myndir, men Dollin var ikki millum hesi. Tí var hildið, at myndirnar hjá Dollanum hava verið horvnar saman

við øðrum tilfari, hann hevur havt heim við sær úr Congo.

Tað hevur ikki gjørt tað lættari, at Dollin og konan vóru barnleys. Tí hevur eingin verið at spyrja.

Ikki alt sum presturin prædikar

Hetta við myndunum í sambandi við Congo Reform Campaign og tann ávirkan, sum hetta hevði, verður roknað fyri at vera ein serlig søga, sum tað eru skrivaðar bæði greinir og bøkur um.

Tá eg fór at nærlesa hetta var skjótt komið eftir, at nógv sum var skrivað um upprunan til hesar myndir ikki kundi passa.

Hetta snúði seg bæði um, hvør ið skuldi hava tikið myndirnar, nær og hvar tær vóru tiknar, og hvør ið skuldi hava tikið myndirnar við til Bretlands. Hetta kundi serliga staðfestast út frá dagbókini og frágreiðingini hjá Roger Casement, sum stóð fyri umrøddu kanningarferð.

Tað vísti seg, at tá ið alt var sálðað frá, sum ikki kundi passa, so var bert Dollin eftir, sum kundi vera tann veruligi mynddatakarin.